

334215 - Memur ve işçilerin işe gidişleri olağanüstü bir mazeretten dolayı engellenirse iş sözleşmesi sona erer mi?

Soru

Korona'ya karşı karantina uygulaması nedeniyle birçok iş durdurulmasıyla birçok işçi de işine gidemez oldu. İstem dışı bu iş bırakma ve bıraktırmadan dolayı iş sözleşmesi sona erer mi? İş sözleşmesi sona ermesiyle ücret ve maaşlar kesilir mi? İş sahibi, iş yapılmadığı takdirde maaşın da duracağına dair koşul öne sürmesi geçerli midir? İşlerin durması nedeniyle işçilere veya işçilere tazminat veren bir kurum var mıdır?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi: Görevler ve işler bir nevi kiralama sayılmaktadır.

Görevlendirme, şahısları kiralama konusu altında değerlendirilir. Eşya veya şahıs kiralanması iki türüyle yerine getirilmesi bir sözleşme olup ancak iki tarafın rızasıyla sonlandırılabilir. Anlaşmaya varılan süre boyunca sözleşmeye uymak gerekir. Ancak olağanüstü bir durumdan dolayı kiralanmış şeyle veya şahısla istifade mümkün değilse; örnek: Eğitim kurumunun faaliyeti yasaklanır, çalışanlara ihtiyaç duyulmaz veya onların maaşı ödenemez durumu gerçekleşirse; öğrenci servisiyle anlaşma yapılır ancak salgın nedeniyle okullar kapanır ve hizmet gerçekleşmezse, bir ders için öğretmenle anlaşma yapılır fakat o ders kaldırılırsa vb. durumlarda kiralanmış bir şeyden veya şahıstan faydalanmak mümkün olmadığı durumda alimler, söz konusu mazeretlerden dolayı sözleşmenin durumuyla ilgili farklı görüş bildirmişler.

Alimlerin cumhuruna göre sözleşmenin devam etmesi ve yükümlülüğünü yerine getirilmesi

gerekir. Hanefiler ve Malikilerin bir kısmı ise sözleşme geçersiz olduğunu söylerler. İbn Teymiye ve İbn Useymin bu görüşü desteklerler. Bu mesele hakkında (350012) nolu sorunun cevabında söz konusu meselenin hükmü ve alimlerin görüşü detaylıca açıklanmıştır.

İkincisi: Korona salgını nedeniyle kiralama sözleşmesinin feshi:

Çalışanlar ve görevliler korona salgını nedeniyle işlerine icra etmeleri engellenir ve süre uzarsa iş sahibi sözleşmeyi feshetme hakkına sahiptir. Bunun sonucunda maaşların ödenmesi de durur ve sözleşme feshinden sonra maaş söz konusu değildir.

Dr. Khalid el Meşeyhkiş şöyle dedi: “Kira, üretim vb. alışverişlerde olağanüstü olaylar nedeniyle oluşan zararların hafifletilmesi vaciptir. Bu konu sadece ağaç üstünde satılan meyvelerle ilgili değildir. (Korono virüsü ile ilgili fıkhi hükümler konferansı)

Bu durum sözleşmenin feshinden daha hayırlı olur çalışanın işine son verilmez ancak meydana gelen bela yok oluncaya kadar ücreti düşürülür.

İbn Teymiye Rahimehullah’a şöyle soruldu: “Bir adam bir tarlayı kiraladı ancak yağması gereken yağmur yağmadığı için ekin telef oldu. Bu durumda kira hafifletilir mi? Cevap: kiralanan tarlaya yağmur yağmadığı zaman alimlerin görüş birliğiyle sözleşme feshedilir. Hatta istenilen yarar sağlanmazsa feshe gerek kalmadan sözleşme geçersiz olur.

Şayet kiralanan bir şeyden faydalanma oranı azalırsa, yararın oranına göre ücret düşürülür. Bu konuda Ahmed bin Hanbel ve başkaları şöyle dediler: Normal şartlarda yağış alan veya sulanan tarlanın kirası bin lira, yağmur veya sulama azaldığı zaman 500 lira olduğu var sayımıyla meydana gelen felaketler ve olağanüstü durumlarda bu şekilde kira ücretinden düşürülür.

Aynı şekilde şayet ürünler olgunlaştıktan sonra çekirge istilasına maruz kaldı, yangın oldu vb. olağanüstü durumlarda oluşan zarar kira oranından düşürülür. (Mecmu el fetava 30/257)

Müminler kendi aralarında yardımlaşmaları, şefkatli davranmaları ve kardeşlerinin maslahatını kendi çıkarlarına tercih etmeleri gerekir. Müslüman sadece kendi çıkarına bakmamalıdır. Abdullah b. Amr Radiyallahu anhu'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: "Merhametlilere Rahman merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki, gökteki de size merhamet etsin." (Tirmizi 1924)

Üçüncüsü: Olağanüstü bir mazeret oluştuğunda kiralama sözleşmesinin feshine dair şart koymak.

İş sahibi veya çalışan, olağanüstü durumlar için sözleşmenin feshini şart olarak belirtirse, taraflar haklı olarak sözleşmelerini sonlandırabilir. Zira Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: Müslümanlar, kendi aralarında koştukları şartlara bağlı kalırlar" (Ebu Davud 3594, Elbani sahih demiştir)

Dördüncüsü:

Yukarıda belirtilen sözleşme feshi veya ücret düşürülmesi bu konuda ilim ehlinin arz ettikleri görüşlerdir. Ancak pratikte bu konu uygulandığında bir takım tartışmalara yol açacaktır. Çözümü yargıda sonuçlanır. Özellikle çalışanların haklarıyla ilgili belirli kanunları uygulayan devletlerde, iş sahibi sözleşmeyi feshetmek istediğinde çalışan ilgili makama şikayet edebilir. Bunun üzerine ilgili kurum; sözleşmeyi feshedebilir, ücret düşürebilir veya sözleşmenin devamına karar verebilir. Bilindiği gibi yargının kararı, meydana gelen çekişmeyi ve husumeti sonlandırır.

Beşincisi: Zararların telafisi için devlet, çalışanlara ve işverenlere tazminat ödeyebilir. Dul, işsiz ve engellilere yaptığı gibi zor durumda olanlara yardım edebilir. Tabiki bu her devletin imkanına ve değerlendirmesine bağlıdır.

En iyisini Allah bilir.